

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod y Cabinet

Dyddiad y cyfarfod: 26 Mai 2020
Adroddiad gan: Dilwyn Williams, Prif Weithredwr
Teitl yr Eitem: Covid-19 - Adfer

Penderfyniad a geisir

Comisiynu'r Bwrdd Adfywio a'r Bwrdd Cefnogi Pobl i ystyried y canlynol -

- Y meysydd y dylid rhoi blaenoriaeth iddynt yn nhermau yr hyn sy'n bwysig i bobl Gwynedd yn y meysydd hynny y mae'r byrddau yn gyfrifol amdanynt, gan gadw golwg ar y cyfeiriad yr oedd y byrddau eisoes yn ei ystyried cyn i'r argyfwng godi;
- pa weithrediadau sydd angen eu cyflawni yn y meysydd hynny yn y tymor byr a'r tymor canolig.

ac i adrodd yn ol i'r Cabinet gydag argymhellion

Comisiynu'r Grwp Rheoli i ystyried pa faterion corfforaethol sydd angen ystyriaeth yn y tymor byr a'r tymor canolig wrth i ni symud ymlaen at y "normal newydd" ac i adrodd yn ôl i'r Cabinet os cyfyd yr angen am benderfyniad fel yn berthnasol.

Cefndir

1. Hyd yma, mae holl ymdrechion adrannau'r Cyngor wedi bod yn cael eu cyfeirio tuag at ymateb i'r argyfwng Covid-19.
2. Yr hyn a welwyd dros y bythefnos diwethaf yw bod y Llywodraeth yng Nghymru (ac yn fwy felly yn Lloegr) yn edrych at symud o'r ymateb i fod yn agor allan rhai gweithgareddau pellach.
3. Ar y 15fed Mai fe gyhoeddodd Prif Weinidog Cymru ei gynllun ar gyfer gwneud hynny mewn dogfen " Llacio'r cyfyngiadau ar ein cymdeithas a'n heconomi : dal i drafod" ac eisoes mae yna elfen o lacio wedi bod.
4. Yn hytrach nag ymateb i'r sefyllfa mae angen i ni fod mewn sefyllfa i ddylanwadu ar y rhaglen gan ddechrau paratoi ar gyfer sefyllfa o'r fath. Fel Cyngor fe ddylem fedru adnabod y camau allweddol sydd eu hangen yn yr amrywiol feysydd yr ydym yn gyfrifol amdanynt a bod yn barod i weithredu ar hynny.

5. Mewn argyfwng arferol fel llifogydd neu ddamwain fawr, byddai'r ymateb i'r argyfwng yn dechrau dirwyn i ben a'r "adfer" yn cychwyn.
6. Byddai hynny yn arwain at greu Grwp Cydlynu Adferiad fyddai'n cynnwys yr holl asiantaethau fyddai a rol i chwarae yn yr adferiad hwnnw. Fel arfer, Prif Weithredwr neu uwch swyddog o'r awdurdod lle digwyddodd yr argyfwng fyddai'n cadeirio'r Grwp - yn bennaf gan mai ymateb technegol yn bennaf fyddai hynny.
7. Gyda'r argyfwng yma fodd bynnag, nid yw'n un sydd wedi ei gyfyngu i un awdurdod ac felly nid yw'r model yn ffitio cystal i'r amgylchiadau.
8. Ymddengys i mi hefyd y bydd yr ymateb i'r argyfwng yn parhau am amser maith gydag elfennau o "adfer" yn cynyddu wrth i amser fynd yn ei flaen.
9. I raddau felly cyfuniad o ymateb er mwyn cadw lledaeniad yr haint mor isel a phosibl a symud tuag at y "normal newydd" fydd hyn oll yn hytrach na chyflawni un project "adfer".
10. Bydd y newid yn y balans yma yn dechrau drwy i Lywodraeth Cymru benderfynu ar y camau priodol y dylid eu hymgorffori ar lefel cenedlaethol. Bydd gan y Grwp Cydgordio Strategol Rhanbarthol rôl i chwarae hefyd gan y bydd yn creu Grwp Cydlynu Adferiad. Mae'r paratodau ar gyfer hynny yn eu lle yn barod, gyda'r cyfarfod cyntaf yn digwydd ar 20 Mai, ac yn amlwg bydd angen i ni fod mewn sefyllfa i ddylanwadu ar weithgareddau'r Grwp hwnnw (a chydymffurfio gydag unrhyw gyfarwyddyd a ddaw i law).
11. Yn y cyfamser felly, mae angen i ni ystyried sut orau i drefnu ein hunain i sefydlu'r anghenion perthnasol yng Ngwynedd wrth symud tuag at y "normal newydd".

Trefniadau Mewnol

12. Mae'r Cynllun Adfer generic a sefydliwyd yn rhagweld y bydd y Grwp Cydlynu Adferiad yn sefydlu cyfres o Is Grwpiau sef -
 - Is Grwp Adferiad Cymunedol
 - Is Grwp Adferiad Iechyd a Les
 - Is Grwp Busnes ac Economi
 - Is Grwp Amgylcheddol ac Isadeiledd
13. Ymddengys o drafodaethau cychwynnol na fydd y Grwp Cydlynu Adferiad yn cadw at hyn gan ddefnyddio cyrff sydd eisoes mewn bodolaeth er mwyn cydgordio'r adferiad.

14. Bu son am ddefnyddio'r Bwrdd Uchelgais Economaidd i gydgordio'r ymdrechion yn y maes busnes ac economi; y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol i gydgordio ymdrechion yn y maes iechyd a lles a'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i gydgordio ymdrechion yn y maes adferiad cymunedol.
15. Bydd yna fwy o wybodaeth am hyn ar gael ar lafar ar ôl i mi fod yn y cyfarfod cyntaf, ond mae o i weld yn gwneud synnwyr.
16. Mae natur yr hyn sydd wedi gorfod digwydd i ymateb i'r argyfwng yn golygu, yn fy marn i, nad mater technegol yw "adfer" yn y cyd-destun yma ac y bydd yna flaenoriaethu angen digwydd. Y Cabinet fydd yn gyfrifol am hynny.
17. Y cwestiwn wedyn yw sut mae modd llunio trefniadau i fedru bwydo'r ystyriaethau perthnasol sydd eu hangen er mwyn i'r Cabinet fedru eu hystyried.
18. Byddai modd i ni atgynhyrchu grwpiau fel y nodir yn 12 uchod fyddai'n cysgodi'r drefn ffurfiol rhanbarthol.
19. Opsiwn arall fyddai defnyddio'r Bwrdd Rhaglen Adfywio a'r Bwrdd Cefnogi Pobl i weithredu fel cyrff i ystyried yr hyn sydd angen ei gyflawni yn eu meysydd.
20. Mae'r ddau fwrdd yma rhyngddynt yn cyfarch y meysydd a nodir yng nghymal 12 uchod ond byddai angen bod yn glir beth yw'r briff ar eu cyfer. Mantais gwneud hyn yw y byddai modd ymgorffori rhai o'r syniadau yr oedd y byrddau eisoes yn gweithredu arnynt wrth symud i'r "normal newydd".
21. Aelodau'r Bwrdd Adfywio yw'r Cynghorwyr Dyfrig Siencyn (Cadeirydd), Gareth Griffith, Craig ab Iago, Nia Jeffreys, Gareth Thomas a Catrin Wager ynghyd a'r Penaethiaid Gwasanaeth cysylltiedig. Aelodau'r Bwrdd Cefnogi Pobl yw'r Cynghorwyr Dafydd Meurig (Cadeirydd), Craig ab Iago, Nia Jeffreys, Dilwyn Morgan, Gareth Thomas a Cemlyn Williams ynghyd a'r Penaethiaid Gwasanaeth cysylltiedig a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol.
22. Anfantais hyn yw bod y byrddau yn cwmpasu ystod eang o weithgareddau a'r perygl y gallasem weld colli ffocws a'r ystyriaeth manwl sydd ei angen ar rai meysydd pwysig e.e. economi a busnes. Mae'n debyg y byddai modd goresgyn hynny drwy gomisiynu tasgluoedd o swyddogion i adrodd i'r

byrddau ar feysydd unigol unwaith y byddai'r meysydd hynny wedi cael eu hadnabod.

23. Mae angen bod yn glir mai galluogi aelodau cabinet ac Uwch swyddogion i ddod at ei gilydd i roddi ystyriaeth i feysydd gwaith mewn manylder ac mewn dull cydlynol fydd pwrpas y Byrddau ac y bydd angen cyfeirio unrhyw benderfyniadau ffurfiol y byd eu hangen i'r Cabinet eu hystyried.
24. Un elfen na fyddai'n derbyn sylw yn y strwythur honno yw yr angen i gynllunio llywodraethiant y Cyngor; materion gweithlu; materion adnoddau ac adfer gwasanaethau wrth symud i'r "normal newydd".
25. Yn hynny o beth, awgrymaf fod y Grwp Rheoli (sef y Penaethiaid y cyfarwyddwr a minnau) yn ystyried y materion corfforaethol sydd angen sylw yn y meysydd hynny gan gyfeirio unrhyw flaenoriaethu neu benderfyniadau gwleidyddol sydd eu hangen i'r Cabinet eu hystyried.

Argymhelliad

26. Yng nghyd-destun symud ymlaen i'r "normal newydd" bod y Cabinet yn comisiynu'r Bwrdd Adfywio a'r Bwrdd Cefnogi Pobl i ystyried y canlynol -
 - Y meysydd y dylid rhoi blaenoriaeth iddynt yn nhermau yr hyn sy'n bwysig i bobl Gwynedd yn y meysydd hynny y mae'r byrddau yn gyfrifol amdanynt, gan gadw golwg ar y cyfeiriad yr oedd y byrddau eisoes yn ei ystyried cyn i'r argyfwng godi;
 - pa weithrediadau sydd angen eu cyflawni yn y meysydd hynny yn y tymor byr a'r tymor canolig.ac i adrodd yn ol i'r Cabinet gydag argymhellion
27. Comisiynu'r Grwp Rheoli i ystyried pa faterion corfforaethol sydd angen ystyriaeth yn y tymor byr a'r tymor canolig wrth i ni symud ymlaen at y "normal newydd" ac i adrodd yn ôl i'r Cabinet os cyfyd yr angen am benderfyniad fel yn berthnasol.

Sylwadau'r Swyddogion Statudol

Swyddog Monitro

Yr hyn a amlygir yn yr adroddiad yw sefyllfa sydd mor sylweddol ac eang fel fod camau ymateb i argyfwng angen gweithredu mewn modd a graddfa tra gwahanol. Mae'r gyfundrefn a argymhellir ar gyfer adolygu ac adnabod y camau a gweithrediad fydd eu hangen yn cynnig fframwaith synhwyrol i ddechrau ar y gwaith o adnabod atebion a blaenoriaethau yn y Cyngor ac yn rhanbarthol. Mae'n cydnabod fod ardrawiad y sefyllfa yma yn mynd i fod yn dymor hir a phell gyrhaeddol i'r Cyngor a'i wasanaethau a hynny ar lefel strategol a gweithredol. Rwy'n fodlon gyda priodoldeb yr hyn a gynigir.

Pennaeth Cyllid

Cyflwynwyd adroddiad i gyfarfod 19 Mai o'r Cabinet ynglŷn ag effaith sylweddol yr argyfwng Covid-19 ar gyllideb y Cyngor. Mae'n anochel bydd ymhlygiadau ariannol yn amrywio gyda gwahanol ddewisiadau, wrth i'r Cyngor barhau i ymateb i'r sefyllfa a chynllunio'r 'adferiad'.

Fel mae rhan 16 o'r adroddiad yma'n nodi, bydd yna flaenoriaethu angen digwydd, a'r Cabinet fydd yn gyfrifol am hynny. Fodd bynnag, credaf byddai'n resymegol ac ymarferol i rannu'r materion fydd angen sylw rhwng y Bwrdd Rhaglen Adfywio, y Bwrdd Cefnogi Pobl, a'r Grwp Rheoli, ac i'r 3 grŵp yna gyfeirio penderfyniadau ag ymhlygiadau ariannol sylweddol i'r Cabinet.